

DELIMITAREA VANDALISMULUI DE INFRAȚIUNEA DE DETERIORARE SAU DISTRUGERE A BUNURILOR PATRIMONIULUI CULTURAL

Valentin CHIRIȚA

Doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: valentin-chirita@yandex.ru
<https://orcid.org/0000-0002-7711-022X>

Sofia PILAT

Doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: sofia-chirita@yandex.ru
<https://orcid.org/0000-0002-1517-8886>

În pofida faptului că vandalismul are adânci rădăcini istorice, odată cu dezvoltarea civilizației însoțită de evoluția procesului de urbanizare, această faptă penală a devenit tot mai răspândită. Acest lucru se datorează creșterii ponderii infrastructurii transporturilor (aparitia noilor unități de transport public, feroviar etc.), infrastructurii culturale și a cultelor care cuprinde un număr impunător de bunuri ce comportă o valoare istorică, culturală sau religioasă; distanțării relațiilor dintre membrii grupului social; formalizării raporturilor sociale și, ca rezultat, pierderea controlului social informal asupra membrilor colectivității etc. Toți acești factori favorizează nemijlocit comiterea actelor de vandalism, care afectează valorile istorice, culturale și religioase ocrotite de stat. În condițiile existenței unui stat de drept, lupta cu infracțiunile ce atentează la ordinea publică capătă o relevanță deosebită. Aceste circumstanțe au fost luate în considerare de către legiuitor în procesul elaborării măsurilor legale menite să contracareze astfel de fapte penale, măsuri care și-au găsit reflectare în legislația penală în vigoare. Protecția juridică a relațiilor patrimoniale implică și incriminarea faptelor ce aduc atingere bunurilor de patrimoniu cultural. În acest sens, urmărind scopul de ocrotire a patrimoniului, legiuitorul a incriminat deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural în art. 199¹ CP.

Cuvinte-cheie: distrugere, deteriorare, bunuri de patrimoniu cultural, patrimoniu cultural național, patrimoniu cultural mobil, patrimoniu cultural imobil, patrimoniu istoric construit.

DELIMITATION OF VANDALISM FROM THE CRIME OF DETERIORATION OR DESTRUCTION OF CULTURAL HERITAGE GOODS

Despite the fact that vandalism has deep historical roots, with the development of civilization accompanied by the evolution of the urbanization process, this criminal act has become more widespread.

This is due to the increasing share of transport infrastructure (the emergence of new public transport units, railways, etc.), cultural infrastructure and cults that include an impressive number of goods of historical, cultural or religious va-

lue; distancing the relations between the members of the social group; formalization of social relations and as a result the loss of informal social control over members of the community, etc.

All these factors directly favor the commission of acts of vandalism, which affect the historical, cultural and religious values protected by the state. In the conditions of the existence of a rule of law, the fight against the crimes that threaten the public order acquires a special relevance. These circumstances were taken into account by the legislator in the process of elaborating the legal measures meant to counteract such criminal acts, measures that were reflected in the criminal legislation in force. The legal protection of patrimonial relations also implies the incrimination of the facts that harm the cultural heritage goods. In this sense, pursuing the purpose of heritage protection, the legislator incriminated the damage or destruction of cultural heritage assets in art. 199¹ CP.

Keywords: destruction, deterioration, cultural heritage goods, national cultural heritage, mobile cultural heritage, immovable cultural heritage, built historical heritage.

DÉLIMITATION DU VANDALISME DU CRIME DE DÉTÉRIORATION OU DE DESTRUCTION DES BIENS DU PATRIMOINE CULTUREL

Malgré le fait que le vandalisme a des racines historiques profondes, avec le développement de la civilisation accompagné de l'évolution du processus d'urbanisation, cet acte criminel s'est répandu. Ceci est dû à la part croissante des infrastructures de transport (émergence de nouvelles unités de transports publics, chemins de fer, etc.), des infrastructures culturelles et des cultes qui comprennent un nombre impressionnant de biens à valeur historique, culturelle ou religieuse ; distanciation des relations entre les membres du groupe social ; formalisation des relations sociales et par conséquent la perte du contrôle social informel sur les membres de la communauté, etc. Tous ces facteurs favorisent directement la commission d'actes de vandalisme, qui portent atteinte aux valeurs historiques, culturelles et religieuses protégées par l'État. Dans les conditions d'existence d'un Etat de droit, la lutte contre les délits qui menacent l'ordre public acquiert une importance particulière. Ces circonstances ont été prises en compte par le législateur dans le processus d'élaboration des mesures juridiques destinées à lutter contre de tels actes criminels, mesures qui ont été reflétées dans la législation pénale en vigueur. La protection juridique des relations patrimoniales implique également l'incrimination des faits qui portent atteinte aux biens du patrimoine culturel. En ce sens, poursuivant l'objectif de protection du patrimoine, le législateur a incriminé l'endommagement ou la destruction des biens du patrimoine culturel dans l'art 199¹ CP.

Mots-clés: destruction, détérioration, biens du patrimoine culturel, patrimoine culturel national, patrimoine culturel mobile, patrimoine culturel immobilier, patrimoine historique bâti.

РАЗГРАНИЧЕНИЕ ВАНДАЛИЗМА ОТ ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПО ПОВРЕЖДЕНИЮ ИЛИ УНИЧТОЖЕНИЮ ОБЪЕКТОВ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

Несмотря на то, что вандализм имеет глубокие исторические корни, с развитием цивилизации и эволюцией процесса урбанизации, данное преступное деяние стало более распространенным. Этот факт связан с увеличением доли транспортной инфраструктуры (появление новых единиц общественного транспорта, железных дорог и т.д.), культурной инфраструктуры и появление новых объектов общественного имущества, которые включают внушительное количество объектов культурного наследия, имеющих историческую, культурную или религиозную ценность; дистанцирование отношений между членами социальной группы; формализация общественных отношений и, как следствие, потеря неформального социального контроля над членами сообщества и т.д. Все перечисленные факторы напрямую способствуют совершению актов вандализма, затрагивающих исторические, культурные и религиозные ценности, охраняемые государством. В условиях существования правового государства, борьба с преступлениями, угрожающими общественному порядку, приобретает особую актуальность. Эти обстоятельства были учтены законодателем при разработке правовых мер противодействия

подобным преступным деяниям, которые нашли отражение в действующем уголовном законодательстве. Правовая охрана имущественных отношений также предполагает инкриминирование фактов, причиняющих вред объектам культурного наследия. В этой связи, преследуя цель защиты наследия, законодатель инкриминировал повреждение или уничтожение объектов культурного наследия в статье 199¹ Уголовного кодекса.

Ключевые слова: разрушение, порча, объекты культурного наследия, национальное культурное наследие, движимое культурное наследие, недвижимое культурное наследие, построенное историческое наследие.

Introducere

Conservarea și ocrotirea monumentelor istoriei și culturii este obligația sacră a fiecărui cetățean, deoarece aceste monumente reprezintă mărturii inestimabile ale evoluției civilizațiilor pe parcursul mileniilor, ale progresului spiritual, politic, economic, istoric și social al țării și al întregului popor [1, p. 58].

Numai o societate echilibrată, bazată pe principiul echității sociale, pe participarea largă a întregului popor la elaborarea și implementarea deciziilor definitive ale țării, după cum ne demonstrează practica mondială, este în stare să asigure prosperarea economiei, sferei sociale și creșterea bunăstării populației.

Experiența vieții sociale ne învață să prețuim voința înțeleaptă a poporului, munca și răbdarea lui [13, p. 88].

În pofida faptului că valorile culturale sunt promovate la un nivel destul de înalt, totuși, istoria ne furnizează numeroase exemple despre existența actelor de ponegrire și distrugere a acestor valori ca o formă de manifestare a comportamentului uman distructiv.

Tocmai în aceste condiții se resimte tot mai acut nevoia de a ne defini rădăcinile, tradițiile și obiceiurile ce ne reprezintă ca națiune [2, p. 31].

Manifestările sociale distructive au fost catalogate de reprezentanții statului sau de anumite categorii sociale, profesionale sau etnice care și-au văzut interesele lezate sau bunurile distruse drept acte de vandalism.

Ținând cont de faptul că infracțiunea de vandalism pentru prima dată și-a găsit reflectare în le-

gislația penală autohtonă odată cu adoptarea noului Cod penal din 18.04.2002, fapta penală în cauză nu a fost supusă unei cercetări științifice profunde atât din punct de vedere al normei juridico-penale, cât și al practicii de aplicare a acesteia.

Astfel, în literatura de specialitate există doar unele abordări fragmentare care vizează nemijlocit sau tangențial infracțiunea de vandalism.

În acest sens, având în vedere caracterul restrâns al cercetărilor în domeniul infracțiunii de vandalism, constatăm prezența unor dificultăți la capitolul ce ține de calificarea acțiunilor făptuitorului conform prevederilor art. 288 CP și la aspectul ce vizează delimitarea acestei fapte penale de alte infracțiuni care atentează la securitatea publică și la ordinea publică, la relațiile patrimoniale și relațiile ce țin de conviețuirea socială.

Din acest tip de infracțiuni face parte și infracțiunea de deteriorare sau distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural (art. 199¹ CP).

Problema delimitării componentelor de infracțiune asemănătoare comportă o importanță majoră atât pentru teorie, cât și pentru practica judiciară.

Pentru efectuarea analizei juridico-penale complete a faptei, nu este suficient numai realizarea descrierii elementelor structurale ale componentei de infracțiune, ci este necesar ca infracțiunea examinată să fie delimitată de alte fapte penale similare.

Aplicarea corectă a normei juridico-penale ce reglementează infracțiunea de vandalism specificată în art. 288 CP implică și realizarea unui studiu comparat al altor tipuri de infracțiuni ale căror componente se aseamănă.

Înainte de a purcede la delimitarea propriu-zisă a infracțiunii de vandalism de alte fapte penale asemănătoare, considerăm a fi util să talmăcim sensul termenului „delimitare” în accepțiunea Dicționarului explicativ al limbii române.

Deci, conform Dicționarului, prin delimitare se subînțelege acțiunea de a circumscrie, a demarca, a hotărâni, a limita, a mărgini, a contura, a încheia în contururi precise, a separa, a izola, a distanța, a îndepărta, a diviza, a determina prin trasarea anumitor limite, a stabili cu exactitate limitele, a despărți, a defini etc. [5].

Așadar, prin delimitarea infracțiunii înțelegem o individualizare a acesteia prin intermediul separării ei de alte fapte penale, care se aseamănă după elementele structurale ale componenței de infracțiune.

Reieșind din faptul că infracțiunea de vandalism conține o serie de semne înrudite cu alte tipuri de infracțiuni, delimitarea acestei fapte penale de altele asemănătoare devine, prin urmare, destul de dificilă și necesită acordarea unei atenții deosebite tuturor particularităților specifice ale fiecărei infracțiuni în parte.

Așadar, pentru delimitarea corectă a vandalismului de alte fapte asemănătoare, este necesar să fie realizat un studiu detaliat și multilateral al elementelor fiecărei componențe de infracțiune asemănătoare cu cea specificată în art. 288 CP.

Astfel, delimitarea infracțiunii de vandalism de celelalte fapte ilegale urmează a fi efectuată după următoarele criterii: 1. obiectul; 2. latura obiectivă; 3. subiectul; 4. latura subiectivă.

Din punctul de vedere al elementelor obiective și subiective, infracțiunea prevăzută la art. 288 CP are tangențe cu fapte infracționale care atentează la securitatea publică și la ordinea publică, la relațiile patrimoniale și relațiile ce țin de conviețuirea socială.

Din tipul respectiv de infracțiuni fac parte: hulișismul (art. 287 CP), dezordini în masă (art. 285 CP), profanarea mormintelor și a monumentelor (art.

222 CP), distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor (art. 197 CP), deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural (art. 199¹ CP).

Metodologia de cercetare folosită. În vederea realizării scopului propus, în prezentul articol științific au fost aplicate un șir de metode generale și speciale, printre care se numără: metoda istorică (utilizată în scopul realizării studiului evoluției cadrului normativ incriminator al infracțiunii de vandalism precum și a infracțiunii de deteriorare și distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural); metoda logică (bazată pe analiza inductivă și deductivă, generalizare și specificare a problematicii abordate); metoda comparativă (aplicată în vederea analizei materialelor științifice referitoare la infracțiunea de vandalism și infracțiunea de deteriorare și distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural); metoda sistemică (utilizată în procesul examinării actelor juridice ce se referă la infracțiunile analizate).

Conținutul de bază al cercetării

Protecția juridică a relațiilor patrimoniale implică și incriminarea faptelor ce aduc atingere bunurilor de patrimoniu cultural.

În acest sens, urmărind scopul de ocrotire a patrimoniului, legiuitorul a incriminat deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural în art. 199¹ CP.

Deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural este o infracțiune relativ nouă, care a fost introdusă în legislația penală autohtonă în anul 2016.

Conform prevederilor art. 199¹ CP, prin deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural se subînțeleg două fapte infracționale separate care sunt specificate în alin. (1) și respectiv alin. (2) al aceluiași articol și acestea sunt următoarele: „(1) Deteriorarea bunurilor de patrimoniu cultural. (2) Distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural” [3].

Așadar, conducându-ne de primul criteriu de delimitare a infracțiunilor, și anume – *obiectul infrac-*

ționii, constatăm că, dat fiind faptul că infracțiunea specificată la art. 288 CP este amplasată în Capitolul XIII intitulat „Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice”, *obiectul juridic generic* al acesteia îl constituie relațiile sociale din domeniul securității publice și al ordinii publice.

Spre deosebire de vandalism, *obiectul juridic generic* al infracțiunii prevăzute la art. 199¹ CP, reieșind din specificul Capitolului VI „Infracțiuni contra patrimoniului”, îl formează relațiile sociale patrimoniale.

De asemenea, diferit este și *obiectul juridic special* al infracțiunii de vandalism și al celei de deteriorare sau distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural.

Astfel, la vandalism *obiectul juridic special* îl constituie ordinea publică, iar la deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural *obiectul juridic special* este alcătuit din totalitatea relațiilor sociale ce se referă la integritatea și posibilitatea de utilizare a bunurilor de patrimoniu cultural.

În calitate de *obiect material* pentru infracțiunea de vandalism, în ipoteza consemnată la alin. (1) art. 288 CP apar edificiile sau alte încăperi, bunuri din transportul public sau alte locuri publice, iar în ipoteza consemnată la alin. (2) art. 288 CP – bunurile care au o valoare istorică, culturală sau religioasă.

Pentru infracțiunea specificată la art. 199¹ CP, în calitate de *obiect material* apar bunurile de patrimoniu cultural.

Conform opiniei autorilor Florin Streteanu și Raluca Moroșanu, patrimoniul cultural presupune ca bunul care face parte din acesta să aibă un anumit statut juridic, dovedit cu înscrisuri emise de autorități, din care rezultă că el constituie parte integrantă a patrimoniului cultural [14, p. 299].

Reieșind din faptul că în dispoziția art. 199¹ CP nu este specificat anume ce fel de patrimoniu cultural alcătuiește *obiectul material* al infracțiunii respective, constatăm că acesta poate fi divizat, conform legislației în vigoare, în: patrimoniu cultural național

inclus în lista UNESCO, patrimoniu cultural imaterial, patrimoniu cultural mobil, patrimoniu cultural imobil (patrimoniu arheologic) și patrimoniu istoric construit [10].

Din categoria *patrimoniului cultural național inclus în lista UNESCO* fac parte următoarele monumente din Republica Moldova: Arcul Geodezic Struve (s. Rudi din r-nul. Soroca); Cernoziomurile din stepa Bălțului (r-nul Râșcani, mun. Bălți) și Complexul muzeal Orheiul Vechi (s. Trebujeni din r-nul Orhei), care se află în procesul de nominalizare pentru a fi înscris în Lista Patrimoniului Mondial al UNESCO [12].

În prezent, Arcul Geodezic Struve este considerat unul dintre cele mai importante monumente în dezvoltarea astronomiei, geodeziei și geografiei mondiale ce prezintă o valoare istorică și culturală incontestabilă.

Cernoziomurile din stepa Bălțului constituie o zonă de vegetație din Republica Moldova unde flora este compusă din plante ierboase, iar condițiile climaterice din regiunea respectivă sunt semiaride. Specific pentru Cernoziomurile din stepa Bălțului este valorificarea practic integrală a terenurilor agricole și predominarea culturilor de câmp.

Rezervația cultural-naturală Orheiul Vechi constituie cel mai important sit cultural din Republica Moldova. Complexul cuprinde câteva zeci de hectare ale orașului medieval Orhei (sec. al XIII–XVI-lea) căpătând ulterior denumirea de Orheiul Vechi.

Prin *patrimoniu cultural imaterial*, conform Legii nr. 58 din 29.03.2012 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, se subînțeleg totalitatea elementelor creației tradiționale autentice, valoroase din perspectivă istorică și culturală, transmise din generație în generație, exprimate în forme literare, muzicale, coregrafice sau teatrale, precum și ansamblul de practici, reprezentări, expresii, cunoștințe și abilități, împreună cu instrumente, obiecte, artefacte, vestimentație specifică, accesorii și spații cultu-

rale asociate acestora, pe care comunități, grupuri și, după caz, persoane le recunosc ca parte integrantă a patrimoniului lor cultural [9].

Patrimoniul cultural mobil, conform Legii nr. 280 din 27.12.2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, reprezintă ansamblul de bunuri culturale mobile, clasate în patrimoniul cultural național cu valoare deosebită sau excepțională istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică, epigrafică, estetică, etnologică și antropologică, reprezentând mărturii materiale ale evoluției mediului natural și ale relației omului cu acest mediu, ale potențialului creator uman [6].

Patrimoniul cultural imobil sau patrimoniul arheologic, conform Legii nr. 218 din 17.09.2010 privind protejarea patrimoniului arheologic, reprezintă un ansamblu de bunuri materiale, apărute ca rezultat al activității umane din trecut, păstrate în condiții naturale la suprateran, subteran sau subacvatic, sub formă de situri arheologice (așezări, necropole, morminte izolate, tumuli, cetăți, valuri, construcții, biserici, clădiri, anexe gospodărești etc.) sau bunuri mobile (obiecte sau fragmente ale acestora), care, pentru a fi identificate și studiate, necesită aplicarea metodelor arheologice [8].

Acest lucru se realizează, de regulă, prin intermediul unor comisii de stat, care, în cazul Republicii Moldova, este Comisia Arheologică de pe lângă Ministerul Culturii, abilitată cu analiza proiectelor de cercetare arheologică și eliberarea autorizațiilor doar persoanelor/arheologilor recunoscuți și calificați, conform unui regulament special [11, p. 37].

În categoria *patrimoniului istoric construit*, conform Legii nr. 1530 din 22.03.1993 privind ocrotirea monumentelor, intră toate monumentele situate pe teritoriul Republicii Moldova care fac parte din patrimoniul ei cultural și natural și se află sub protecția statului [7].

Drept urmare a celor expuse mai sus, constatăm că, deși bunurile ce alcătuiesc obiectul material al infracțiunilor specificate în art. 288 CP și respectiv 199¹ CP nu fac parte din proprietatea privată a persoanelor, totuși diferența dintre ele constă în faptul că bunurile ce alcătuiesc obiectul material al infracțiunii de deteriorare sau distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural au un statut special și lista acestora este expres indicată în diferite legi (de ex.: Legea privind protejarea patrimoniului cultural imaterial; Legea privind protejarea patrimoniului cultural național mobil; Legea privind protejarea patrimoniului arheologic; Legea privind ocrotirea monumentelor etc.).

La capitolul ce se referă la *latura obiectivă* a infracțiunilor delimitate, constatăm că atât infracțiunea de vandalism, cât și infracțiunea de deteriorare sau distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural se comit numai prin acțiune – ca o formă activă de manifestare a comportamentului uman.

Spre deosebire de fapta penală prevăzută la art. 288 CP, care include două modalități de realizare a *laturii obiective* (pângărire și nimicire), infracțiunea specificată la art. 199¹ CP include în alin. (1) și respectiv alin. (2) al aceluiași articol două fapte infracționale separate prin intermediul cărora se poate realiza *latura obiectivă*: 1) Deteriorarea bunurilor de patrimoniu cultural și 2) Distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural.

Deteriorarea presupune reducerea parametrilor calitativi sau/și cantitativi ai bunului, prin urmare reducând potențialul său de utilizare conform destinației [4, p. 411].

Prin *distrugere* se subînțelege nimicirea entității fizice a bunului, astfel încât acesta încetează să mai existe [4, p. 411].

Din punctul de vedere al *componenței de infracțiune*, ambele fapte penale se încadrează în categoria infracțiunilor ce au o *componență formală*.

Drept argument în acest sens servesc prevederile

art. 288 CP și art. 199¹ CP, în conținutul cărora sunt enumerate atât acțiunile alternative cu caracter normativ (art. 288 alin. (1) CP), cât și fapte infracționale concrete (art. 199¹ alin. (1) și (2) CP), iar săvârșirea măcar a uneia dintre ele duce la consumarea infracțiunii, astfel, excluzând necesitatea survenirii urmărilor prejudiciabile pentru calificarea faptei.

În cazul în care urmările prejudiciabile totuși survin, acestea din urmă sunt luate în considerare de instanța de judecată la stabilirea pedepsei penale făptuitorului.

Semnele facultative ale laturii obiective precum *locul, timpul, metodele, mijloacele și împrejurările săvârșirii infracțiunii*, pentru fapta penală de deteriorare sau distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural, se iau în considerare numai la individualizarea pedepsei penale.

La acest segment de delimitare, constatăm o singură diferență între vandalism și deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural și ea constă în *locul săvârșirii faptei penale*.

Astfel, pentru infracțiunea de vandalism *locul săvârșirii faptei* (care obligatoriu trebuie să fie un loc public) joacă un rol primordial atât pentru calificarea infracțiunii, cât și pentru stabilirea cuantumului pedepsei pentru fapta comisă.

Survenirea *urmărilor prejudiciabile* ca urmare a comiterii faptelor infracționale delimitate nu joacă nici un rol în procesul de calificare a infracțiunilor.

Subiect al infracțiunii de vandalism, în contextul prevederilor alin. (1) art. 288 CP și conform art. 21 alin. (1) CP, la fel ca și la art. 199¹ alin. (1) și (2) CP, poate fi orice persoană fizică, responsabilă, care în momentul comiterii faptei penale a împlinit vârsta de 16 ani.

Însă pentru vandalismul soldat cu survenirea unor circumstanțe agravante, specificate la alin. (2) art. 288 CP și în contextul prevederilor art. 21 alin. (2) CP, poate fi trasă la răspundere penală persoana fizică responsabilă care a atins vârsta de 14 ani.

În ceea ce privește *circumstanțele agravante* ale infracțiunilor specificate la art. 288 CP și respectiv art. 199¹ CP, constatăm că reieșind din dispozițiile art. 288 alin. (2) lit. b) și c) CP, pentru infracțiunea de vandalism acestea se prevăd și sunt următoarele: 1) de două sau mai multe persoane și respectiv 2) asupra bunurilor care au valoare istorică, culturală sau religioasă.

Din punctul de vedere al *laturii subiective*, ambele infracțiuni se comit prin *vinovăție intenționată*, și anume – *intenție directă*. În unele cazuri la comiterea infracțiunii de vandalism, făptuitorul poate acționa cu *intenție premeditată sau subită*.

Formele respective de intenție pot apărea și în cazul săvârșirii infracțiunii de deteriorare sau distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural, de exemplu în situația în care făptuitorul înainte de a comite fapta stabilește și chibzuește planul comiterii acesteia, sau atunci când ideea săvârșirii infracțiunii la făptuitor apare spontan și se realizează imediat sau după caz peste un interval mic de timp după apariția acesteia.

Motivul și scopul infracțiunilor delimitate se iau în calcul numai la stabilirea caracterului și a gradului prejudiciabil al faptei, precum și la individualizarea pedepsei.

Așadar, printre motivele de comitere a infracțiunii de vandalism pot apărea atât motivele huliganice care sunt prioritare pentru o asemenea faptă penală, cât și motivele de nesupunere sau manifestare a agresivității față de valorile morale și culturale existente într-o societate.

Iar printre motivele infracțiunii de deteriorare sau distrugere a bunurilor de patrimoniu cultural figurează cele de manifestare a agresivității față de obiectele ce fac parte din patrimoniul cultural, năzuința făptuitorului de a se autoafirma prin prisma conduitei infracționale, motive personale, huliganice, de răzbunare etc.

Concluzii

Așadar, prin *delimitarea infracțiunii* înțelegem o individualizare a acestora prin intermediul separării ei de alte fapte penale, care se aseamănă după elementele structurale ale componenței de infracțiune.

Problema delimitării componențelor de infracțiune asemănătoare comportă o importanță majoră atât din punct de vedere teoretic, cât și cel practic.

Pentru efectuarea analizei juridico-penale complete a faptei infracționale, nu este suficient numai realizarea descrierii elementelor structurale ale componenței de infracțiune, ci este necesar ca infracțiunea examinată să fie delimitată de alte fapte penale similare.

Din punctul de vedere al elementelor obiective și subiective, infracțiunea prevăzută la art. 288 CP are tangențe cu fapte infracționale care atentează la relațiile patrimoniale, din tipul respectiv de infracțiuni face parte și infracțiunea specificată în art. art. 199¹ CP – deteriorarea sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural care este o infracțiune relativ nouă, introdusă în legislația penală autohtonă în anul 2016 și constă în deteriorarea bunurilor de patrimoniu cultural sau distrugerea bunurilor de patrimoniu cultural.

Referințe bibliografice

1. BELECCIU, Șt. *Aportul autorităților publice la protejarea valorilor istorico-culturale*. În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2008, p. 58-61.

2. CARP, S., CHIRIȚA, Gh., CARP, T. *Tradiții militare* (Trecut, prezent și viitor). Chișinău: „Bons Offices” SRL, 2013. 508 p.

3. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.

4. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Redactor responsabil și conducător de ediție BARBĂ-NEAGRĂ A., dr. hab. în drept, prof. univ. Chișinău: Editura Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 9789975105200 9975105203.

5. *Dicționar explicativ al limbii române*. <http://www.dex.ro/delimitare> (vizitat la 22.12.2021).

6. Legea Republicii Moldova cu privire la protejarea patrimoniului cultural național mobil nr. 280 din 27.12.2011. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 82-84 din 27.04.2012.

7. Legea Republicii Moldova privind ocrotirea monumentelor nr. 1530 din 22.03.1993. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 15-17 din 02.02.2010.

8. Legea Republicii Moldova privind protejarea patrimoniului arheologic nr. 218 din 17.09.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 235-240 din 03.12.2010.

9. Legea Republicii Moldova privind protejarea patrimoniului cultural imaterial nr. 58 din 29.03.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 76-80 din 20.04.2012.

10. Ministerul culturii al Republicii Moldova [citat 19.11.2021]. Disponibil: <http://www.mc.gov.md/ro/content/patrimoniu-cultural>.

11. MUSTAȚĂ, Sergiu. *Unele considerațiuni privind Convenția Europeană pentru Protecția Patrimoniului Arheologic*. În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2008. 290 p. ISBN 978-9975-930-84-0.

12. Patrimoniul mondial UNESCO din Republica Moldova [citat 22.11.2021]. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Patrimoniul_mondial_UNESCO_din_Republica_Moldova.

13. PARENIIUC, A. *Protecția valorilor istorico-culturale prin activități investigativ-operative*. În: Protecția juridică a valorilor culturale în Republica Moldova. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2008, p. 88-91.

14. STRETEANU, Florin, MOROȘANU, Raluca. *Instituții și infracțiuni în noul cod penal*. București: Proiect finanțat de Uniunea Europeană, 2010. 359 p.